

Oddagrein

Umsitingarættlan og nýtt rannsóknarskip: Nýbrot í samstarvi og gransking

Uppgávan hjá Havstovuni er at savna inn vitan, kunna og ráðgeva um livandi tilfeingið og tess umhvørvi í froyuskum sjógví og har froyyska fiskivinnan hevur áhugamál. Eisini skal Havstovan kunna landsins myndugleikar, fiskivinnu og almenning um granskingarúrslit og ráðgeva við stóði í granskingarúrslitum og sambært lógini um fyrisiting av sjófeingi.

Bæði fyrí tað dagliga arbeiðið hjá Havstovuni og fyrí vinnu og myndugleikar, eru tvær gleðiligar stórhendingar ávegis. Onnur er tað nýggja rannsóknarskipið, sum verður bygt, og hin er uppskotið til umsitingarættlan av toski, hýsu og upsa, sum bleiv gjørt í góðum samstarvi millum vinnuna, Havstovuna og Fiskimálaráðið.

Tað nýggja rannsóknarskipið er ein stórhending, ikki einans fyrí Havstovuna, men fyrí alt samfelagið. Hetta er eitt týðningarmikið og sera væl útgjort amboð hjá Føroyum í arbeiðinum at fáa til vega ta nýggjastu vitanina um okkara sjófeingi. Eisini vitan, sum ikki var gjørlig at fáa við núverandi rannsóknarskipi. Eg ivist ikki í, at hesin nýggi tjóðarstoltleikin fer at tæna Føroyum væl.

Hin stórhendingin er at vinnan, myndugleikarnir og Havstovan í felag gjørdu eina ættlan um, hvussu okkara hovuðs-botnfiskastovnar skulu umsitast. Endamálið við umsitingarættlanini er, at hon skal geva trygd fyrí burðardyggari veiðu við tíðini, samstundis sum hon skal veita so stóðugar karmar sum gjørligt fyrí vinnuna. Afturat hesum er endamálið at gera tað lættari hjá vinnuni at koma frammat marknaðum, har keyparar spyrja eftir skjalfesting

fyrí burðardyggari veiðu. Vónandi fer lógtingið at samtykkja ættlanina.

Kunning og samskipti millum Havstovuna og tey, ið hava áhuga í granskingarúrslitum, er sjálvsagt alneyðugt. Í hesum riti verður í stuttum greitt frá kanningum, sum vit meta hava almennan áhuga, umframt at kunnað verður um virkseimið annars hjá Havstovuni.

Havstreyamar og flutningur av hita og ymiskum lívgevandi evnum í sjónum hava stóran týðning fyrí livilíkindini í sjónum. Nú so nógv fokus er á veðurlagsbroytingum, hava kanningar við Føroyar harumframt ein serliga stóran altjóða áhuga. Føroyar liggja soleiðis fyrí, at meginparturin av tí lýggja sjónum, sum rekur inn í norðurhøv og víðari í tað arktisk økið, rekur fram við Føroyum. Føroyar hava í mong ár mátað rákið, sum rekur fram við Føroyum og í samstarvi við onnur lond ber til at siga, hvussu nógv rákið er og í hvønn mun tað broytist. Í hesum riti lýsir ein grein hesi viðurskipti.

Eisini er ein grein, sum lýsir broytingar í saltinnihaldinum í sjónum kring Føroyar. Saltinnihaldið gevur ábendingar um hvaðani sjógvurin, sum rekur fram við Føroyum, stavar. Rákið fram við Føroyum ger, at vit síggja broytingar, áðrenn tær síggjast í Norðurhøvum.

Ein triðja grein um havfrøði er um tann subpolara meldurin í Irmingerhavinum. Styrkin á hesum meldrinum ávirkar bæði Føroyar og onnur havøki í eystara parti av Norðuratlantshavinum.

Føroyabanki hevur í 10 ár verið stongdur fyrí vinnuligari veiðu í einari roynd at fáa toskastovnin at koma fyrí seg aftur. Men meðan onnur fiskasløg

eru økt hesi seinastu árin, hevur gingið striltið at fáa toskastovnin at vaksa. Nýggjar kanningar benda tó á ein bata í toskastovninum. Vit vóna, at hesin batin heldur fram, soleiðis at fiskiskapur aftur kann vera á Føroyabanka. Í hesum riti verður greitt frá um toskastovnin og umhvørvið, og umrøtt er, hvørji viðurskipti kunnu vera orsök til vantandi tilgongd av bankatoski.

Havstovan hevur áður víst á tann týðning, sum gróðurin hevur fyrí alt lív á Landgrunninum. Gróðurin er sera ójavnur frá ári til annað og ein grein í hesum riti viðger móguligar orsøkir til henda ójavna.

Ein nýggjur spennandi háttur at kanna sløg og nøgdir av fiski við eDNA er í menning. Havstovan er í fremstu røð í hesari granskingini, og ein grein lýsir í stuttum ein part av tí arbeiðinum.

Nýtt havtilfeingi er ikki gerandiskostur. Men í hesum riti verður greitt frá móguligari veiðu eftir reyðæti. Í Noregi er farið undir vinnuliga veiðu eftir reyðæti, og vit kunnu veiða av sama stovni. Slík veiða má sjálvsagt gerast skynsam og byggja á holla vitan, tí reyðæti er týðningarmikil føði hjá fiski og sjófugli. Her hava Føroyar ein heilt serligan møguleika at veiða reyðæti meira skynsam enn onnur lond kunnu.

Tíðarseriur um stóðuna hjá fiskastovnum og umhvørvi teirra eru lýstar í stuttum, umframt nógv annað. Tað ber ikki til at umrøða alt arbeiðið hjá Havstovuni í tílíkum riti, men tey, sum vilja vita meira, fáa nógv at vita á heimasíðuni hjá Havstovuni.

Eilif Gaard, stjóri